

Rozhovor

Média by měla dát prostor i dobrým zprávám

Ivana Jungová

K oslavám Světového dne vody 2015 proběhlo v pražském Kongresovém centru setkání vodohospodářů. O aktuálních trendech ve vodohospodářství jsme hovořili s RNDr. Petrem Kubalou, předsedou představenstva Svazu vodního hospodářství České republiky.

Na slavnostním setkání vodohospodářů zaznělo, že chybí ve vodohospodářství dlouhodobá strategie. Máte stejný názor?

K tématu klimatických změn a potenciálního nedostatku vody stále chybí dlouhodobé a koncepční strategické záměry. Pokud byl v minulých obdobích zpracován a schválen koncepční záměr, tak se mu většinou nepodařilo přesáhnout určitý časový horizont a velmi často se měnil. Problém je, že tak většinou začínáme stále od počátku.

Změnila se situace díky přijatému usnesení vlády č. 620/2015?

Doufám, že ano. Byl sestaven návrh zhruba padesáti úkolů, jejichž splnění sice hned nevyřeší problematiku sucha a nedostatku vody, ale jejich řešení, ať na úrovni legislativní, ekonomické či věcné, pomůže nastartovat celý tento proces. Svaz vodního hospodářství jako platforma sdružující odborné organizace od vodovodů a kanalizací, přes projekční kanceláře, podniky Povodí a další organizace, může nabídnout experty ke konzultacím. Důležité však je, aby byli přizváni již ve fázi příprav legislativních záměrů, kdy se rozhoduje o celkovém směřování toho kterého dokumentu. Vláda České republiky by měla mít k dispozici kvalitní odborné podklady před schválením jakýchkoliv koncepcí, a to od různých odborných institucí, jako jsou jimi v případě problematiky sucha a nedostatku vody například Český hydrometeorologický ústav, Výzkumný ústav vodohospodářský TGM, v. v. i., státní podniky Povodí, SOVAK, Svaz vodního hospodářství, vysoké školy a jiné další instituce. Jedině ve chvíli, kdy se mohou ministři opřít o kvalifikované materiály, nebudou donuceni pod tlakem reakcí veřejnosti či médií ustupovat, jako se tomu často děje nyní.

Jaké priority se budou do budoucna prosazovat? Ve vystoupení na slavnostním setkání vodohospodářů jste zmínil identifikaci globálních rizik pro horizont osmnácti měsíců a i delšího období, deseti let podle Organizace spojených národů.

Z pohledu na globální rizika pro období následujících osmnácti měsíců vyplývá, že se nejvíce obáváme nedobrovolné rozsáhlé migrace, kolapsu a krizí států, mezistátních konfliktů. Z dlouhodobého horizontu deseti let a dalších se ale voda dostala na první místo. Následuje selhání adaptace a zmírňování změny klimatu, extrémní projevy počasí. I výsledky průzkumu, který proběhl u nás, svědčí o tom, že se v dané chvíli obáváme uprchlické krize, mezistátních konfliktů a teprve dále najdeme obavy z nedostatku vody. To je dáno tím, že žijeme dosud ve vodním blahobytu, díky čemuž upřednostňuje jedinec priority, které se přímo dotýkají pouze jeho. Na základě této skutečnosti se těžko prosazují koncepční záměry, jak jsme se bavili v předchozí otázce. Za důležité považují, že se oba ministři, jak zemědělství, tak životního prostředí, ohledně problematiky sucha snaží společně prosazovat řadu záměrů.

Ve své prezentaci jste také zmínil lokality, vhodné pro výstavbu nádrží.

Už naši předkové za první republiky vymezili lokality, vhodné pro potenciální výstavbu nádrží. Na základě rozsáhlých geologických a hydrologických průzkumů bylo vytipováno přes čtyři sta míst, následně dvě stě pět, sto devadesát dva. Takové lokality byly pak územně hájeny. Všechno to fungovalo až do roku 2009, dokud jsme měli platný Směrný vodohospodářský plán. V okamžiku, kdy se přešlo na nový systém plánování v oblasti vod dle Rámcové směrnice o vodách, se již tato území nepodařila promítnout do příslušných plánů oblastí povodí. Napravit to musela až legislativa, kdy byl vytvořen generel lokalit vhodných pro akumulaci povrchových vod, do kterého jich však bylo zařazeno pouze šedesát pět. Nyní se generel s ohledem na hrozbu sucha přehodnocuje, ale nedaří se jej rozšířit o další lokality v rozsahu, v jakém by bylo potřeba.

Povodí Vltavy se podílelo na výběru lokalit pro výstavbu čtyř nádrží na území České republiky v oblastech ohrožených suchem. Jak jste postupovali?

Ve spolupráci s Výzkumným ústavem vodohospodářským jsme vytypovali asi sedm lokalit v oblasti Rakovnického potoka, který se dlouhodobě potýká se suchem, a to i z hlediska zásobování obyvatel pitnou vodou. Nakonec jsme doporučili a v současné době prověřujeme možnost realizace dvou nádrží v povodí Rakovnického potoka, a to

v Senomatech a v Šanově. Ohledně hrozícího sucha je důležité, aby se maximum vody zadrželo v krajině. Přispět k tomu mohou pozemkové úpravy, změna obhospodařování zemědělských pozemků, budování mokřadů, poldrů. I tady je třeba zohlednit vypořádání majetkoprávních vztahů pozemků. Podle povahy povodí, území je prostor vždy pro uplatnění jednoho konkrétního typu. V období sucha potřebujete nádrž k tomu, aby se z ní dala voda odebírat pro zásobování obyvatel pitnou vodou, což z mokřadu, z půdy není možné. V případě nádrží, kdy se odpouští minimální zůstatkový průtok, máme zkušenost, že nedochází k negativním dopadům na ekosystém, ale naopak. Nadlepšování průtoků je důležité i pro kvalitu vody ve vodních tocích, nebo pro zabezpečení odběrů vody. Rozhodně otázka nezní, zda upřednostňovat přehrady nebo retenci. Potřebné je obojí.

Zvýraznila se role obcí u výstaveb nádrží?

Ano, tam hrají důležitou roli. Obec se procesu zúčastní i jako případný vlastník pozemků a z titulu územního plánu obce. Při projednávání aktualizace generelu výhledových vodních nádrží jsme, na základě požadavků obcí, které chtěly zahájit budování některých vodních nádrží dříve, vyjmuli některé vodní nádrže z generelu a ty se budou připravovat standardním způsobem. V generelu se počítá s případnou realizací vodních nádrží až v případě potřeby za padesát, osmdesát či sto let.

V čem vidíte hlavní problém osvěty u vodohospodářské problematiky?

Lidé jsou formováni tím, co slyší kolem sebe. Mediálně se přitom daná věc posouvá do úplně jiné roviny. Zpravodajství by také nemělo být jen o negativních zprávách. Inspiraci je možné si vzít z Izraele, jenž se potýká nejen se suchem již dlouhou dobu. Umějí si totiž vody vážit. K tomu bychom měli dospět i my, aby skutečnost, že budeme vodu potřebovat i v budoucnu, byla zcela automatická. Pro všechny stávající názorové proudy je cíl přece stejný a člověk je priorita. Současně jedinec bez přírody nemůže být. Nelze oddělovat, že vodu potřebuji pouze pro přírodu, nebo pouze pro člověka. Musíme brát vodu jako základ života a takové uvažování ještě není zcela běžné. Proto je důležitá osvěta dětí ve škole, aby další generace už nemusela řešit názorové nejednotnosti, ale rovnou se zaměřili na věcnou stránku. Jich se totiž sucho a nedostatek vody může již výrazně dotknout a bez vody, bez vody to nepůjde...

Ing. Ivana Jungová, redaktorka časopisu SOVAK, jungova@sovak.cz